

Esther van Fenema

Angst voor een
scheve schaats kan
ertoe leiden dat artsen
topics niet meer
durven aan te snijden

MATS VAN SOOLINGEN

Knuppeltjes in het hoenderhok

Ik ben psychiater en schrijf opinie: mag dat? Sommigen vinden van wel en zijn enthousiast. Anderen bestrijden opiniërende uitlatingen van een psychiater omdat ze vinden dat deze zich uitsluitend mag mengen in het publieke debat als het om zuiver psychiatrische kwesties gaat.

Ethicus Gert van Dijk is in het algemeen erg streng als hij zegt dat de arts zich niet moet uitlaten in het publieke debat als zijn of haar uitlatingen schadelijk kunnen zijn voor het gezag en het aanzien van de beroepsgroep. Dat klinkt verstandig, maar je kunt je afvragen hoe ‘de schade’ moet worden bepaald en door wie. Angst om een scheve schaats te rijden kan er ook toe leiden dat artsen maatschappelijk relevante topics niet meer durven aan te snijden.

Terug naar de psychiatrie: een intrigerend vak, dat haar grenzen nog steeds niet scherp kan definiëren en tegelijkertijd zoveel impact op individu en samenleving heeft. Je zou zeggen: hét argument om openlijke twijfel, debat, en zelfs grensgevechten te stimuleren, in de hoop dat het vak kan groeien en bloeien. De onontbeerlijke pokon voor een specialisme dat nog steeds opvallend weinig eenheid kent als het gaat om etiologie, pathologie en symptomatologie.

Waar houdt de psychiater anno nu zich zoal mee bezig? Collega Menno Oosterhoff in een recent interview: ‘De ziel als de vertaalslag van alle input naar beleving en dan wat daarin mis kan gaan, daar ga ik over.’ En psycholoog Paul Verhaeghe schrijft in zijn boek *Identiteit* dat psychopathologie vooral gaat over het afwijken van de sociale norm.

Oosterhoff en Verhaeghe vatten het mooi samen: de psychiater houdt zich vooral bezig met de perceptie van de realiteit in relatie tot de sociale context. Een onderwerp bij uitstek om over te debatteren! Het is dit spannende grensgebied tussen het individu en zijn leefwereld, waar psychiatrie en opinie elkaar moeten raken.

Een voorbeeld: ik vroeg me onlangs ‘als psychiater’ af wat het effect zou kunnen zijn van de klimaatdiscussie op het mentale welbevinden van kinderen. Hoeveel dreiging zonder concreet handelingsperspectief vinden we acceptabel voor opgroeiende kinderen? Of is het juist verstandig om kinderen te betrekken in plaats van weg te houden? In hoeverre spelen politieke belangen mee bij het betrekken van kinderen? Ik vind het belangrijk dit soort knuppeltjes in het hoenderhok te gooien om de discussie te stimuleren.

Charles Krauthammer (1950-2018), een Amerikaanse psychiater, maakte destijds zelfs de overstap naar opinie maken: *‘I left psychiatry to start writing, because I felt history happening outside the examining-room door. That history was being shaped by a war of ideas and I wanted to be in the arena.’*

Dat gaat mij te ver, maar het geeft wel aan dat je als psychiater sterke betrokkenheid kunt voelen voor de leefomgeving waarin de pathologie ontstaat of juist kan worden voorkomen.

Trouwens, dat geldt toch niet alleen voor psychiaters? Als ik Van Dijk positief parafraseer: de arts móet zich uitlaten in het publieke debat als zijn of haar uitlatingen gunstig kunnen zijn voor het gezag en het aanzien van de beroepsgroep, maar vooral voor de samenleving! ■